

Naturinventering till detaljplan för Gibraltargatan

2014-04-23

Naturinventering till detaljplan för Gibraltargatan

2014-04-23

Beställare: GÖTEBORGS STAD
Stadsbyggnadskontoret
403 17 GÖTEBORG

Beställarens representant: Per Osvalds

Konsult: Norconsult AB
Box 8774
402 76 Göteborg

Uppdragsledare
och handläggare Ola Sjöstedt
Mattis Jansson

Uppdragsnr: 103 20 02

Filnamn och sökväg: n:\103\20\1032002\0-mapp\09 beskr-utredn-pm-
kalkyl\naturinventering till detaljplan för gibraltargatan,
20140423.doc

Kvalitetsgranskad av: Ola Sjöstedt

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
1. Inledning.....	5
Uppdraget.....	5
Arbetets bedrivande.....	5
<i>Metoder.....</i>	<i>6</i>
Allmänt om mindre hackspett.....	6
2. Naturvärden	6
Tidigare dokumenterade naturvärden	7
<i>Naturmiljöer</i>	<i>7</i>
<i>Mindre hackspett.....</i>	<i>7</i>
<i>Skyddade, rödlistade och naturvårdsintressanta arter.....</i>	<i>7</i>
Naturförhållanden	8
Bedömning av naturvärden.....	10
<i>Mindre hackspett.....</i>	<i>10</i>
<i>Skyddade, rödlistade och naturvårdsintressanta arter.....</i>	<i>10</i>
<i>Sammantagen bedömning</i>	<i>10</i>
3. Bedömning och rekommendationer.....	12
Konsekvenser av bebyggelsen	13
Förslag till åtgärder för att minimera konsekvenser.....	13
<i>Vid exploatering</i>	<i>13</i>
<i>Framtida skötsel.....</i>	<i>14</i>
Referenser.....	15
Litteratur	15
Webbaserat material.....	15

Bilagor

1. Värdepyramid för bedömning av naturvärden
2. Koordinater för objekt inom undersökningsområdet

Sammanfattning

Uppdraget

Under våren 2014 utförde Norconsult en naturinventering inför en detaljplan vid Gibraltargatan, Göteborg. Huvudfokus för uppdraget var att via fältinventering och granskning av tidigare dokumentation undersöka förutsättningarna för mindre hackspett *Dendrocopos minor* att häcka/födosöka inom området. I uppdraget ingick också att göra en översiktlig naturvärdesbedömning av området.

Naturvärden

Resultatet pekar på att området hyser värden av klass D enligt Norconsults värdep pyramid. Detta betyder att det tillhör nivån ”Övriga lokala naturvärden”. Vad gäller mindre hackspett finns det förutsättningar för arten att nyttja området vid födosök men det är ej troligt att den häckar där.

Bedömning och rekommendationer

Genom att i möjligaste mån bevara gamla och grova lövträd kan områdets naturvärden till stor del bevaras. Vidare kan dödved sparas och läggas ut inom området. Även i framtiden kan området skötas genom att andelen dödved ökas. Detta gynnar mindre hackspett och andra arter.

De sammantagna konsekvenserna på områdets naturvärden bedöms som negativa men förhållandevis små då arealen påverkad natur med lokala värden är relativt liten.

1. Inledning

Uppdraget

Uppdraget har inneburit att utröna förutsättningarna för mindre hackspett i ett planområde vid Gibraltargatan, Göteborg (*figur 1.1*). Det har inneburit att kartlägga lämpliga miljöer för mindre hackspett inom planområdet. I uppdraget ingick även att göra en översiktlig naturbedömning av planområdet, bedöma konsekvenserna av planerad bebyggelse, samt vilka möjligheter till anpassning av en sådan utbyggnad som finns med hänsyn till naturvärdena. Arbetet har utförts på uppdrag av stadsbyggnadskontoret, Göteborgs Stad, genom Per Osvalds.

Figur 1.1. Planområdet (vits Streckat) och undersökningsområdet (vitinringat). Gibraltargatan är den nord/sydgående gatan väster om undersökningsområdet, till vänster på kartbilden.

Arbetets bedrivande

Naturinventeringen har utförts av biolog Ola Sjöstedt och biolog Mattis Jansson, Norconsult AB. Förutom inventering i fält har även en genomgång gjorts av eventuella tidigare dokumenterade naturvärden i planområdet med omnejd.

Metoder

Inventeringsområdet framgår av *figur 1.1*. Totalt utgör det en areal av ca. 1,5 ha. Området inventerades i mitten av mars 2014. Biotopernas lämplighet för mindre hackspett klassificerades då i enlighet med Naturcentrum AB:s rapporter för Mossen, Backadalen och Guldhedsdalen.

Tidpunkten på året för fältbesöket har inneburit vissa reservationer då floran i området endast delvis kunnat inventeras. En bedömning av områdets naturvärden har trots detta kunnat göras med ledning av naturmiljöernas allmänna struktur och genom tidigare publicerat material. En kontroll under växtsäsong skulle ge mer information om områdets naturvärden men bedöms inte vara av avgörande betydelse för de övergripande bedömningarna i utredningen.

Förutom inventering i fält har uppgifter hämtats från Artportalen samt från tidigare inventeringar i närområdet.

Allmänt om mindre hackspett

Den mindre hackspetten *Dendrocopos minor* är rödlistad i kategori NT (nära hotad) och påträffas i lövträdsdominerad skog med hög andel gamla träd och tillgång till död ved (ArtDatabanken, 2011). Arten kräver revir av storleken 200 ha, varav minst 20 ha äldre lövträdsdominerad skog. Oröjda områden kan vara värdefulla under häckningsperioden, då lövslans bladverk innehåller insekter som ungarna kan matas med (ArtDatabanken, 2011). Den mindre hackspetten har i och med det varierande krav på häcknings- och födosökningsbiotop, varför arten är i behov av att biotoper med olika egenskaper förekommer inom reviret.

Figur 1.2. Medelgrov björk samt flerstammig sälg i anslutning till planområdet.

2. Naturvärden

Tidigare dokumenterade naturvärden

Naturmiljöer

En genomgång har gjorts av befintligt naturvårdsunderlag hos länsstyrelsen, kommunen m.fl. Området berörs ej av några naturvärden i länsstyrelsens informationskarta (Länsstyrelsen Västra Götaland, 2014). Däremot berörs området av vissa artuppgifter, se vidare nedan.

Mindre hackspett

Naturcentrum AB har tidigare inventerat Guldhedsdalen och Mossen, Göteborgs stad, med avseende på mindre hackspett (Åhlund och Ahlén 2012). Gibraltargatan är belägen inom samma område och berörs därför till stor del av dessa inventeringar.

Vid nämnda inventeringar fastställdes att Guldhedsdalen och Mossen årligen hyser två-tre par mindre hackspett (Åhlund och Ahlén 2012). Vidare konstaterades att det finns goda förutsättningar för häckning såväl som födosök i en stor del av det inventerade området (Åhlund och Ahlén 2012). Bland annat noterades att det i anslutning till det aktuella planområdet vid Gibraltargatan finns två områden som hyser lämpliga till mycket lämpliga habitat för mindre hackspett (Ahlén och Åhlund, 2012). I detta fall innebär det goda förutsättningar för födosök såväl som för häckning. Naturcentrum AB:s bedömning är att förutsättningar för att bevara mindre hackspett inom Guldhedsdalen och Mossen är beroende av tillgång till mindre habitatområden av lämplig karaktär (Åhlund och Ahlén 2012).

Från Artportalen finns fynduppgifter av mindre hackspett från ett antal platser i närheten av utredningsområdet. Dessutom noteras den i fågelrapporter från Änggårdsbergens naturreservat (Fredriksson, 2011). Det finns alltså klara indikationer på att utredningsområdet kan hysa lämpliga habitat för mindre hackspett, i form av häcknings- och/eller födosökningsmiljöer.

Skyddade, rödlistade och naturvårdsintressanta arter

Bortsett från mindre hackspett har andra intressanta artnoteringar gjorts i området. Till exempel har det konstaterats att omkringliggande marker hyser fem-sex arter

fladdermöss, vilket får anses vara ett relativt högt antal (Göteborgs stad: Djur- och naturkartan). Ingen av de noterade arterna är dock rödlistad men samtliga fladdermusarter omfattas av Art- och habitatdirektivet bilaga 4, och Artskyddsförordningen (Miljödepartementet, 1992 och 2007). Det innebär att de kräver särskilt hänsynstagande. Till exempel finns gråskimlig fladdermus *Vespertilio murinus* registrerad från södra delen av undersökningsområdet, enligt uppgifter från Artportalen (figur 2.1)

Det finns även uppgifter om att åkergroda *Rana arvalis* från omkringliggande marker (Göteborgs stad: Djur- och naturkartan, 2014). Arten är skyddad enligt Art- och habitatdirektivet bilaga 4 och Artskyddsförordningen (Miljödepartementet, 1992 och 2007). Fynden är dock ej gjorda i anslutning till undersökningsområdet.

Naturförhållanden

Planområdet är beläget i sydvästra delen av den norra delen av undersökningsområdet och består av en slänt med riktning mot nord- till sydost. Denna del av undersökningsområdet består av blandlövskog med inslag av lövsly (figur 2.1). I busk- och fältskikt förekommer bl.a. hallon *Rubus idaeus* och snöbär *Symphoricarpos albus*. Till viss del är det präglad av tidigare mänsklig aktivitet, vilket märks av de växtarter som påträffas inom området. Vanligaste trädarterna är björk *Betula sp.*, asp *Populus tremula* och oxel *Sorbus intermedia* med inslag av lönn *Acer platanoides*, ask *Fraxinus excelsior*, alm *Ulmus glabra*, sälg *Salix caprea*, gullregn *Laburnum sp.*, vildapel *Malus sylvestris*, syren *Syringa vulgaris*, fågelbär *Prunus avium* och hägg *P. padus*. Träden är generellt sett kläna till medelgrova i storlek, några enstaka exemplar av björk och oxel kan dock anses vara grova. Fältskiktet består till största delen av kruståtel *Deschampsia flexuosa*, hallon och kirskaal *Aegopodium podagraria* med inslag av bl.a. nejlikrot *Geum urbanum*. Andelen död ved är låg, några enstaka lågor och högstubbar. Den mesta dödveden utgörs av material som varit dött en längre tid.

Det lilla fuktområde som ligger precis söder om planområdet hyser bl.a. arter som rörflen *Phalaris arundinacea* och veketåg *Juncus effesus*. Det finns även inslag av kanadensiskt gullris *Solidago canadensis* i kanten. Området bedöms som ohävdad fuktäng (figur 2.1).

Södra delen av undersökningsområdet utgörs av en ganska brant nordostvänd slänt med relativt högt inslag av lönn, ask och asp med mindre inslag av sly jämfört med norra delen av området, men är i övrigt liknande och bedöms därför tillhöra samma biotopkategori (figur 2.1). Dödved förekommer i form av någon högstubbe och enstaka lågor.

Figur 2.1. Biotoper inom undersökningsområdet: Täta streck = gräsyta, heldragen linje = fuktäng och glesa streck = klen till medelgrov blandlövskog. Vita punkter indikerar intressanta objekt, till vilka naturvärden kan knytas. Koordinater för dessa finns i BILAGA 2. Vit fyrkant visar fyndplats för gråskimlig fladdermus, enligt uppgifter från Artportalen.

Bedömning av naturvärden

Mindre hackspett

Undersökningsområdet hyser lämpliga födosökningsmiljöer för mindre hackspett och bedöms i sin helhet (födosökning och häckning) vara delvis lämpliga för arten, utifrån Naturcentrums klassningsmetod. Stora inslag av björk och lövsly innebär goda förutsättningar för insektslarver, vilka är viktig föda för den mindre hackspetten. Framförallt är dessa biotoper viktiga vid födosök under häckningsperioden.

Vad gäller lämpliga boträd förekommer ej några högstubbar av björk, vilka gärna används av mindre hackspett. Enstaka inslag av gamla hackspettthål finns dock, bl.a. i grov asp och björk. Troligen härrör de i de flesta fall från större hackspett *Dendrocopos major* pga. storleken på ingångshålen men det finns definitivt en möjlighet att mindre hackspett historiskt har häckat inom området då biotopen passar arten. Större hackspett kan även förstora ingångshålet den mindre släktingen gjort, varför det är svårt att definitivt säga om den senare ursprungligen gjort hålet. Gamla bohål är dock inte värdefulla för hackspettar i sig eftersom de gör nya hål varje år. Däremot används de av andra fåglar.

Skyddade, rödlistade och naturvårdsintressanta arter

De enda rödlistade arter som noterades vid inventeringen var skogsalm (VU) och ask (VU). Beteckningen VU betyder att de klassas som sårbara, i bägge fallen på grund av sjukdomar (almsjukan respektive askskottssjukan).

De från Artportalen noterade fladdermusarterna visar att området kan ha ett visst värde som livsmiljö för fladdermöss, t.ex. genom bohål i träd och närhet till öppnare ytor lämpliga för födosök.

Vad gäller åkergröda anses fuktängen ej kunna hysa någon population.

Sammantagen bedömning

Områdets lövskogsmiljöer klassas som nivå D enligt Norconsults värdepyramid och anses därför tillhöra kategorin ”Övriga lokala naturvärden” (*figur 2.2*). Vad gäller mindre hackspett hyser området goda födosökningsmöjligheter men kan ej anses utmärka sig som häckningsmiljö för arten. Däremot kan området fylla en viss funktion för ett revir i omkringliggande marker. Exempelvis ligger Mossen-området i närheten, en lokal som hyser mycket goda förutsättningar för häckande mindre hackspett. Det är troligt att individer från ett revir i Mossen skulle nyttja undersökningsområdet vid födosök.

Figur 2.2. Vitstreckade områden representerar värden av klass D (övriga områden med lokala naturvärden). Vitprickade områden representerar värden av klass E (övriga naturområden). Infogad finns Norconsults värdepyramid för bedömning av naturvärden.

Sammantaget bedöms alltså området ha vissa lokala naturvärden, bl.a. för mindre hackspett. Dock är varken mindre hackspett eller några andra arter beroende av området för sin fortlevnad. Det finns även exemplar av äldre lövträd (oxel, björk och sälg) till vilka naturvärden kan kopplas.

Figur 2.3. Fuktområde söder om planområdet

3. Bedömning och rekommendationer

Konsekvenser av bebyggelsen

Vid en byggnation i planområdet skulle den sydvästra, lövskogsklädda slutningen i den norra delen av undersökningsområdet tas i anspråk av byggnad. Det skulle innebära att en hel del av de äldre träd som finns inom området måste avverkas. Därigenom skulle kvaliteten på området minska, lövträden inklusive den intilliggande lövskogen i norr skulle sannolikt röjas och öppnas upp, vilket skulle försämra möjligheterna för mindre hackspett att födosöka i området. Arten letar föda i död ved, ris och sly, strukturer som skulle minska i mängd till följd av att området bebyggs.

Fladdermöss förekommer i området men åtgärden bedöms ej påverka dem på ett påtagligt sätt. Exploateringen skulle innebära att skogsområdet öppnas upp något, vilket i teorin skulle kunna ha en viss positiv verkan på fladdermössens jaktmöjligheter. Dock bedöms byggnaden i den lövskogsbeklädda slutningen vara negativ för fladdermössen.

De sammantagna konsekvenserna på områdets naturvärden bedöms som negativa men förhållandevis små då arealen påverkad natur med lokala värden är relativt liten.

Förslag till åtgärder för att minimera konsekvenser

Vid exploatering

Effekterna av exploateringen på mindre hackspett och områdets naturvärden i övrigt skulle kunna minskas om följande åtgärder vidtas:

- Gallra med måtta, fokusera på att spara äldre lövträd, avsnitt med buskar och slyskog.
- Spara befintliga inslag av dödved, om säkerheten tillåter.
- Lämna en del överbliven ved inom området, om det är nödvändigt att avverka träd. De ökar andelen dödved och skapar födosökningsmöjligheter för mindre hackspett.

- Dränera ej den intilliggande fuktängen, om det inte är nödvändigt. Fuktig mark skapar förutsättningar för viss insektsproduktion, vilket är till nytta för bl.a. fladdermöss.

Framtida skötsel

- Öka gärna andelen dödved inom området inklusive lövskogen i söder, så att det kan behålla sina kvaliteter. Vill man påskynda denna process kan det t.ex. ske genom ringbarkning av träd och/eller genom utläggning av dödved från andra områden.

Referenser

Litteratur

- Gärdenfors, U. (ed.) 2010. *Rödlistade arter i Sverige 2010*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Fredriksson, S. 2011. *Fåglar i Änggårdssbergen 2011*. Göteborg
- Miljödepartementet. 1992. *Art- och habitatdirektivet 1992/43/EEG*
- Miljödepartementet. 2007. *Artskyddsförordning SFS 2007:845*
- Åhlund, M. och Ahlén, J. 2012. *Inventering av biotoper för mindre hackspett kring Guldhedsdalen, Göteborgs kommun 2011*. Naturcentrum AB, 2012. Göteborg
- Åhlund, M. och Ahlén, J. 2012. *Förutsättningar för den mindre hackspettten kring Mossen, Göteborgs kommun, 2012*. Naturcentrum AB, 2012. Göteborg

Webbaserat material

- www.artportalen.se. Data hämtad i mars 2014.
- Göteborgs stad: *Djur- och naturkartan*.
<http://goteborg.se/wps/portal/invanare/kultur-o-fritid/friluftsliv-natur-och/naturomraden/djur--och-naturkartan>. Data hämtad i mars 2014
- Länsstyrelsen Västra Götaland. 2014: Informationskartan Västra Götaland.
<http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Vastragotaland/Infokartan/>.
 Databas över riksintressen, skyddade områden, lövskogsinventering, våtmarksinventering, nyckelbiotoper m.m. Data kontrollerade i mars 2014.

Norconsult AB

Theres Svensson gata 11

Box 8774, 402 76 Göteborg

031 – 50 70 00, fax 031-50 70 10

www.norconsult.se